

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІНФОРМАЦІЙНО-ВИМІРЮВАЛЬНІ СИСТЕМИ»

Шифр та назва спеціальності	152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка	Факультет / Інститут	Комп'ютерного моделювання прикладної фізики та математики
Назва освітньо-наукової програми	Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка	Кафедра	Інформаційно-вимірювальні технології і системи

ВИКЛАДАЧ

Григоренко Ігор Володимирович, grigmaestro@gmail.com

Кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-вимірювальних технологій і систем НТУ «ХПІ». Досвід роботи – 20 років. Автор понад 100 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Основи електроніки», «Аналогова схемотехніка», «Вступ в теорію систем», «Інформаційно-вимірювальні системи», «Базові елементи вимірювальної техніки», «Актуальні проблеми метрологічного забезпечення».

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна спрямована на ознайомлення з основними принципами побудови, проектування та використання інформаційно-вимірювальних систем (ІВС) в різних галузях науки і техніки; ознайомлення з сутністю сучасних інформаційно-вимірювальних технологій; формування погляду на метрологію та метрологічне забезпечення ІВС, формування основ знань про технологічні процеси та їх складові, сучасні інформаційно-вимірювальні технології.
Мета та цілі	Виробити у студентів здатність розбудовувати ІВС, що здатні виконувати різноманітні функції: вимірювальні, інформаційні, логічні (розпізнавання образів, контроль), діагностичні, обчислювальні та ін (ПКс-11).
Формат	Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.
Результати навчання	Знати загальні засади об'єднання різноманітних засобів вимірювальної техніки, використання агрегатних комплексів електровимірювальної техніки, вміти прагматично обирати характеристики модулів ІВС (РНс-11).
Обсяг	Загальний обсяг дисципліни 180 год.: лекції – 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 116 год.
Пререквізити	«Вступ в теорію систем», «Аналогова схемотехніка», «Цифрова схемотехніка»

**Вимоги
викладача**

Студент зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Для проходження дисципліни необхідно мати: конспект лекцій. Працювати з навчальною та додатковою літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття при наявності допуску викладача. З метою оволодіння необхідною якістю освіти з дисципліни потрібно відвідуваність і регулярна підготовленість до занять. Без особистої присутності студента підсумковий контроль не проводиться.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1	Інформаційно-вимірювальні системи. Загальні відомості.	Практичне заняття 1	Інформаційно-вимірювальні системи. Загальні відомості.	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу
Лекція 2	Спрощена структура ІВС. Структури вимірювальних каналів ІВС	Практичне заняття 2	Засоби розширення меж вимірювання		Підготовка до практичних занять
Лекція 3	Уніфікуючі пристрої ІВС.	Практичне заняття 3	Дільники напруги для вимірювальних приладів		Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекціях
Лекція 4	Компенсаційні перетворювачі	Практичне заняття 4	Методичні похибки засобів вимірювань		Виконання індивідуального завдання
Лекція 5	Призначення й класифікація ІВС. Особливості метрологічного забезпечення ІВС	Практичне заняття 5	Додаткові похибки вимірювань		
Лекція 6	Завдання й зміст робіт з метрологічного забезпечення ІВС	Практичне заняття 6	Похибки опосередкованих вимірювань		
Лекція 7	Методи визначення метрологічних характеристик ІВС	Практичне заняття 7	Розрахунок статичного компенсаційного перетворювача		
Лекція 8	Експериментальне визначення метрологічних характеристик	Практичне заняття 8	Проведення підсумкового модульного контролю		
Лекція 9	Розрахункові методи визначення МХ ІВС	Практичне заняття 9	Закони розподілу результатів та похибок вимірювань		
Лекція 10	Перешкоди в ІВС. Методи захисту від перешкод загального виду.	Практичне заняття 10	Аналіз випадкової похибки вимірювального каналу (Пряма задача).		
Лекція 11	Захист від перешкод датчиків і сполучних проводів, систем промислової автоматизації.	Практичне заняття 11	Розрахунок параметрів вимірювального каналу виходячи із заданої похибки (Зворотна задача).		
Лекція 12	Індуктивні і ємнісні зв'язки.	Практичне заняття 12	Перевірка прямої задачі		
Лекція 13	Вимірювально-обчислювальні комплекси (ВОК)	Практичне заняття 13	Перевірка зворотної задачі		
Лекція 14	Випробування ІВС	Практичне заняття 14	Розрахунок пристрою, що уніфікує		
Лекція 15	Перевірка ІВС	Практичне заняття 15	Розв'язання задач підвищеної складності		
Лекція 16	Проблеми й тенденції розвитку в області випробувань і перевірки ІВС.	Практичне заняття 16	Проведення підсумкового модульного контролю		

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Орнатський П.П. Вступ до методології науки при вимірювання. Навчальний посібник. – К.:ІСЛО, 1994. – 160с.
2. Основи метрології та електричних вимірювань : підручник / В.В.Кухарчук, В. Ю. Кучерук, Є. Т. Володарський, В. В. Грабко. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 522 с.
3. Поліщук Є.С., Дорожовець М.М., Яцук В.О. та ін. Метрологія та вимірювальна техніка: Підручник / Є.С. Поліщук, М.М. Дорожовець, В.О. Яцук, В.М. Ванько, Т.Г. Бойко; За ред. проф. Є.С. Поліщука. – Львів: Видавництво — Бескид Біт ||, 2003. – 544 с.
4. Теорія інформації (інформаційно-вимірювальні системи, похибки, ідентифікація): Навчальний посібник / Стухляк П.Д., Іванченко О.В., Букетов А.В., Долгов М.А. – Херсон: Айлант, 2011. – 371 с.
5. Бабич М.П., Жуков І.А. Комп'ютерна схемотехніка. – К.: МК-Прес, 2004. – 412 с.
6. Системи сучасних технологій: навч. посіб. / За ред. А.П. Ткаченка. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с

Додаткова

1. Дорожовець М., Мотало В., Стадник Б., Василюк В., Борик Р., Ковальчик А. Основи метрології та вимірювальної техніки: [навчальний посібник частина I, частина II] / Б.Стадник. – Львів: Львівська Політехніка, 2005. –1529 с.
2. Жабін В.І. та ін. Прикладна теорія цифрових автоматів. – К.: НАУ, 2007. –364 с.
3. Основи метрології та електричних вимірювань / В. В. Кухарчук, В. Ю. Кучерук, Є. Т. Володарський, В. В. Грабко. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 522 с. Електронний посібник (ВНТУ). Режим доступу : ГЦОМЗН – Видання: 000837.pdf.l
4. Інформаційна система (ІС) «Леонорм-ІНФОРМ» Режим доступу: <http://www.leonorm.com.ua>.
5. Інформаційна система (ІС) LeoMETR. Режим доступу: <http://www.Leonorm.com.ua>.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

Структури вимірювальних каналів ІВС. Розрахунок статичного компенсаційного перетворювача, основні етапи. Розрахункові методи визначення МХ ІВС. Перешкоди в ІВС, види ІВС. Визначення МХ програм обчислень. Методи захисту від перешкод загального виду. Компенсаційні перетворювачі. Принципи побудови. Додаткові похибки вимірювань. Захист від перешкод датчиків і сполучних проводів, систем промислової автоматизації. Вимірювально-обчислювальні комплекси (ВОК). Метод гальванічного поділу вимірювальних каналів. Індуктивні і ємнісні зв'язки. Метод сіметрування вимірювальних каналів. Високочастотні електромагнітні й інші види перешкод. Метод трансформаторів, що компенсують. Вимір напруги заземлених і незаземлених джерел. Паразитні зв'язки в диференціальних лініях передачі сигналів. Види й состав ВОК. Типи приймачів і передавачів сигналів. Агрегатний комплекс засобів електровимірювальної техніки. Методи визначення метрологічних характеристик ІВС. Випробування ІВС. Експериментальне визначення метрологічних характеристик ІВС. Перевірка ІВС. Сучасний стан ІВС. Назвіть види перевірки й охарактеризуйте кожний з них. Охарактеризуйте основні тенденції в області випробувань і перевірки інформаційно-вимірювальних систем. Класи точності засобів вимірювання. Астатичні вимірювальні перетворювачі. Схеми, характеристики. Розрахунок статичного компенсаційного перетворювача.

ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

Спеціального обладнання для вивчення курсу не потрібно.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів для оцінювання успішності аспіранта	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Нарахування балів
	90-100	A	відмінно	
	82-89	B	добре	
	74-81	C		
	64-73	D	задовільно	
	60-63	E		
	35-59	FX		
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- індивідуальне завдання: 20% семестрової оцінки;
- робота на практичних заняттях: 20% семестрової оцінки;
- іспит: 60% семестрової оцінки

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту доводиться до співробітників деканату.

Силабус за змістом повністю відповідає робочій програмі навчальної дисципліни